

## POSTANOWIENIE

Dnia 17 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski

SSN Rafał Malarski (sprawozdawca)

w sprawie **A. K.**

skazanego z art. 279 § 1 k.k. i in.

po roz[...] w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 17 marca 2016 r.,

wniosku obrońcy o wznowienie postępowania sądowego zakończonego

prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 29 kwietnia 2015 r., sygn. akt II AKzw [...],

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Z [...]

z dnia 5 lutego 2015 r., sygn. akt III Kow [...],

### **postanowił:**

**I. oddalić wniosek o wznowienie postępowania;**

**II. obciążyć skazanego kosztami postępowania wznowieniowego.**

### UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Z. (Sąd penitencjarny), postanowieniem z 5 lutego 2015 r., na podstawie art. 160 § 1 pkt 1 k.k.w.: 1) odwołał warunkowe przedterminowe zwolnienie wobec A. K. udzielone postanowieniem tego Sądu z 28 października 2011 r.; 2) zarządził wobec skazanego wykonanie reszty nie odbytych kar – 3 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w Z. z 28 czerwca 2011 r. oraz 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w K. z 18 października 2005 r. W

uzasadnieniu wskazał, że skazany w czasie pokrywającym się częściowo z okresem próby popełnił przestępstwo umyślne z art. 209 § 1 k.k., za które wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby.

Sąd Apelacyjny w [...], po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2015 r. zażalenia obrońcy, utrzymał w mocy pierwszoinstancyjne postanowienie, zaznaczając, że odwołanie warunkowego zwolnienia miało charakter obligatoryjny.

Wniosek o wznowienie postępowania w przedmiocie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia złożył na podstawie art. 540 § 2 k.p.k. obrońca, podając m.in., że norma art. 160 § 1 pkt 1 k.k.w., w oparciu o który odwołano warunkowe zwolnienie, jest „niemal identyczna” z normą art. 75 § 1 k.k., którego niekonstytucyjność stwierdził wyrokiem z 17 lipca 2013 r. Trybunał Konstytucyjny (SK 9/10).

Prokurator Prokuratury Generalnej zażądał oddalenie wniosku o wznowienie postępowania, ponieważ nie spełnia on warunków określonych w art. 540 § 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wznowienie postępowania nie zasługiwał na uwzględnienie.

Podstawa wznowieniowa *propter decreta*, zawarta w art. 540 § 2 k.p.k., wchodzi w grę m.in. w razie utraty w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mocy lub zmiany przepisu prawnego „na podstawie którego zostało wydane orzeczenie”. Rozwiązanie to jest konsekwencją art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, według którego orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności przepisu, będącego podstawą wydania prawomocnego orzeczenia sądowego, stanowi przyczynę wznowienia postępowania.

Kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy zyskała kwestia ustalenia prawidłowego znaczenia art. 540 § 2 k.p.k., a dokładniej użytego w nim zwrotu „przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie”. W pierwszym rzędzie trzeba skonstatować, że wymieniony przepis statuuje instytucję ingerującą w prawomocne orzeczenie, korzystające však z domniemania pozostawania w zgodności z prawdą obiektywną i regulacjami prawnymi, co oznacza, że ma on charakter wyjątkowy i jako taki nie powinien być interpretowany rozszerzająco (*exceptiones non sunt extendendae*). Wychodząc z założenia, że w

demokratycznym państwie prawnym – a takim jest Rzeczpospolita Polska (art. 2 Konstytucji RP) – wykładnia językowa i znaczenie literalne zajmują pozycję uprzywilejowaną względem wykładni systemowej i funkcjonalnej, trzeba stwierdzić, że w świetle tej wykładni (zwanej też lingwistyczną lub gramatyczną) komentowanemu zwrotowi powinno się przypisać takie znaczenie, jakie ma on w języku ogólnym. Jest najzupełniej oczywiste, że chodzi tu wyłącznie o niekonstytucyjny przepis, który legł u podstaw danego rozstrzygnięcia; nie wchodzi zatem w rachubę przepis o podobnej, a nawet „niemal identycznej” treści. Bez znaczenia też pozostaje, że ów inny przepis reguluje materię zbliżoną do tej, którą normuje przepis stanowiący podstawę kwestionowanego wnioskiem o wznowienie orzeczenia.

W najgłębszym przekonaniu Sądu Najwyższego żadne ważne racje nie przemawiają za odstępniem od rezultatu wykładni językowej cytowanego wyżej fragmentu art. 540 § 2 k.p.k. i oparciem się na dyrektywach wykładni systemowej lub funkcjonalnej. Rezygnacji z wyników wykładni językowej nie uzasadniają ani żadne zasady prawne (w tym i konstytucyjne), ani powszechnie akceptowane normy moralne czy zasady sprawiedliwości i słuszności, ani też cel instytucji prawnej określonej w art. 540 § 2 k.p.k.

Właściwe wydaje się w tym miejscu zauważenie, że sądom nie wolno pod pozorem wykładni tworzyć prawa. Taką wykładnię uważa się za *contra legem* i jest ona, jako sprzeczna z zasadą trójpodziału władzy (art. 10 Konstytucji RP), generalnie zabroniona.

W podsumowaniu, uogólniając rozważane zagadnienie prawne, należy stwierdzić: **Do wznowienia postępowania, o którym mowa w art. 540 § 2 k.p.k., może dojść tylko w razie stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjności takiego przepisu prawnego, na podstawie którego zapadło kwestionowane nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia orzeczenie; orzeczone przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjność innego przepisu prawnego, choćby o zbliżonym i to nawet w znacznym stopniu brzmieniu, nie może stać się podstawą wznowienia postępowania i w konsekwencji wzruszenia zaskarżonego orzeczenia.**

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy, trzeba odnotować dwie okoliczności.

Po pierwsze – do chwili obecnej postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym w przedmiocie badania konstytucyjności art. 160 §1 pkt 1 k.k.w. nie zostało zakończone; wydanie merytorycznego orzeczenia stoi pod dużym znakiem zapytania, skoro z dniem 1 lipca 2015 r. wymieniony przepis uzyskał nowe brzmienie: „Sąd penitencjarny odwołuje warunkowe zwolnienie, jeżeli zwolniony w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania”. Prokurator Generalny i Sejm RP zażądali umorzenia w tej kwestii postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Po drugie – jest prawdą, że wyrokiem z 17 lipca 2013 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 75 § 1 k.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości odstąpienia przez sąd od zarządzenia wykonania kary w sytuacji, gdy wobec skazanego ponownie orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Zasadne wydaje się tu zaznaczenie: że art. 75 § 1 k.k. odnosi się do innej konstrukcji prawnej niż warunkowe przedterminowe zwolnienie; że podstawa rozstrzygnięcia została w tym przepisie inaczej zdefiniowana – mówi się w nim o „podobnym przestępstwie umyślnym”, a nie, jak w art. 160 § 1 pkt 1 k.k.w., tylko o „przestępstwie umyślnym”; że od 4 kwietnia 2015 r. obowiązuje już nowe brzmienie art. 75 § 1 k.k., dostosowane do wymogów konstytucyjnych.

W tym stanie rzeczy Sądowi Najwyższemu nie pozostawało nic innego, jak tylko oddalić wniosek obrońcy o wznowienie postępowania (art. 547 § 1 k.p.k.). O kosztach postępowania wznowieniowego orzeczono po myśli art. 639 k.p.k.